

Людмила КРИМЕЦЬ

*Доктор філософських наук, старший науковий співробітник,
доцент кафедри суспільних наук,
Національний університет оборони України
liudmylakrymets@gmail.com*

Альона СИДОРЕНКО

*Ад'юнкт кафедри суспільних наук,
Національний університет оборони України, майор,
Київ, Україна*

ЦІННІСНІ ЗАСАДИ ВІЙСЬКОВОГО ЛІДЕРСТВА: ДОСВІД ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ ТА КРАЇН-ЧЛЕНІВ НАТО

Відповідно до затвердженої в січні 2024 року Доктрини військового лідерства в Збройних Силах України, Військове лідерство – це процес впливу військовослужбовців на особовий склад, який здійснюється на основі морального авторитету, практичного досвіду та компетентності, з метою успішного виконання поставлених завдань і досягнення визначеної мети. Вплив здійснюється безпосередньо: через віддання наказів, контроль за дотриманням вимог, стимулювання та мотивацію, а також опосередковано – через власний приклад, внутрішню комунікацію та формування організаційної культури. Військове лідерство є важливим фактором національної безпеки та інтеграції України до європейської та атлантичної спільноти [1].

Цінності військового лідера – це критерії прийняття особистих рішень, внутрішні вимоги, переконання, стимули, мотиви поведінки і прояву культури військовослужбовця у суспільстві та при виконанні професійних обов'язків, що характеризують цілісність і гармонійність його особистості. Цінності є базисом військового лідерства, адже являють собою особисті моральні норми, ідеали, поняття, що лежать в основі довірчих взаємовідносин в частині (підрозділі), прийняття етичних рішень, самовідданого служіння українському народові і своїм підлеглим, які викликають у них повагу та довіру [2].

Цінності однакові для усіх лідерів, незалежно від положення, досвіду та посади. Вони гартують військового лідера, набуваючи форм фізичної витривалості, розумової ясності та емоційної стійкості, що являє Дух воїна. Основними цінностями військових лідерів ЗС України Доктрина військового лідерства визначає Честь, Стійкість, Професійність Та Єдність [1].

Військовий лідер в країнах-членах НАТО – це військовослужбовець (або цивільна посадова особа), що володіє авторитетом, відповідними компетентностями і досвідом, спроможний критично і креативно мислити, оперативно приймати рішення, який в силу взятої на себе відповідальності впливає на особовий склад, спроможний мотивувати на виконання поставлених завдань з метою досягнення визначеної мети. Таке розуміння військового лідерства повною мірою відповідає концептуальним підходам, закладеним в Доктрину військового лідерства в Збройних Силах України [2].

Відповідно до Воєнної доктрини з розвитку лідерства у Армії США, розвиток лідера – це узгоджений, тривалий та цілеспрямований процес, що базується на військових цінностях та має на меті перетворити військовослужбовців та працівників Збройних Сил на компетентних впевнених лідерів, здатних на рішучі дії. Розвиток лідера досягається через постійний синтез практичної підготовки, освіти і досвіду, здобутих у процесі професійної підготовки та навчання в освітніх установах (Institutional Domain), під час участі в операціях (Operational Domain) та процесі саморозвитку (Self-development Domain) [3].

У Збройних силах Великої Британії Кодекс військового лідерства базується на цінностях – Мужність, Дисципліна, Повага До Інших, Добродішність, Вірність І Самовіддана Служба. «Ми застосовуємо наші Цінності до того, що ми робимо, використовуючи наші Стандарти. Цінності армії є частиною життєдіяльності лідерів, які живуть ними 24/7/365, незалежно від ситуації» [4]. Вимоги до лідера у Великій Британії окреслені в поведінковій моделі, що окреслює основні напрями докладання зусиль лідерів і форми діяльності, які рекомендовано проявляти на кожному з напрямків.

Лідерство вимагає двох взаємопов'язаних елементів: лідера та команди. Неможливо уявити одне без іншого. Якщо лідерство визначається як мистецтво мотивувати людей на досягнення спільної мети, то лідером має бути людина, яка вміє ефективно застосовувати свої лідерські якості, щоб вести команду вперед. Основою будь-якої команди є люди, тому лідери повинні вміти швидко розпізнавати соціальні та міжособистісні тонкощі, які існують у кожній команді і у цьому контексті застосовувати свої лідерські якості.

Підкреслимо, що в контексті інтеграції ЗС України до Північноатлантичного Альянсу, однією з необхідних умов майбутнього вступу України в НАТО є проведення реформ у секторі безпеки та оборони, у тому числі щодо гендерної інтеграції у ЗС України, яка

безпосередньо пов'язана з основоположними цінностями демократії, особистою свободою, правами людини та верховенством права, що є головними принципами існування та діяльності НАТО.

З цією метою в Доктрині Військового лідерства у ЗС України визначено поняття «гендерна рівність у ЗС України» – як рівний правовий статус, рівні можливості, рівні обов'язки та рівна відповідальність осіб військовослужбовців обох статей (чоловіків і жінок) під час проходження військової служби, та зазначено, що гендерні аспекти військового лідерства включають в себе різноманітні аспекти врахування рівності статей на всіх рівнях військового управління [1].

В Доктрині наголошено, що через діяльність військового лідера проходить реалізація завдань щодо забезпечення рівних прав, можливостей, обов'язків і відповідальності жінок і чоловіків у конкретній військовій частині (підрозділі), і саме командир підрозділу забезпечує створення сприятливого гендерно-чутливого середовища, відповідає за професійний ріст підпорядкованого особового складу, трансформацію цінностей підлеглих у напрямку відповідності нормам військово-професійної моралі, доброчесності, гендерної толерантності [1].

Підводячи підсумок зазначимо, в контексті військового лідерства, розвиток інклюзивного організаційного середовища сприяє виробленню більш якісних управлінських рішень, а також є важливою передумовою ефективності та згуртованості війська. Це передбачає розвиток культури взаємоповаги, взаєморозуміння, коли кожен військовослужбовець відчуває себе важливим і цінним для команди та відкритим до нових ідей. Такий підхід здатен позитивно вплинути на формування ментальності військових лідерів на основі євроатлантичних цінностей в контексті інтеграції ЗС України до Організації Північноатлантичного договору.

ЛІТЕРАТУРА

1. Доктрина військового лідерства у Збройних Силах України (2024) / ОП 1-296: ГШ ЗСУ. 46 с. [Електронний ресурс]: // Електронна бібліотека НУОУ. URL : // <https://adl.mil.gov.ua/mod/folder/view.php?id=221714>
2. Концепція лідерства за стандартами армій країн НАТО (Conception of leadership in accordance with the armies standards of NATO countries): навчальний посібник. К.: НУОУ, 2018. С.188-202. <https://elib.nuou.org.ua/katalog/leadership-concept.html>
3. ARMY LEADERSHIP AND THE PROFESSION // Army Doctrine Publication No. 6-22, Headquarters Department of the Army Washington, DC, 31 July 2019 https://armypubs.army.mil/epubs/DR_pubs/DR_a/ARN18529-ADP_6-22-000-WEB-1.pdf

4. Army Leadership Code [Електронний ресурс]: // The British Army. URL: // <https://www.army.mod.uk/who-we-are/our-schools-and-colleges/centre-for-army-leadership/leadership-resources/army-leadership-code/>

Володимир ШЕВЧУК

*Доктор економічних наук, професор,
Національна академія статистики, обліку та аудиту,
Київ, Україна
v.o.shevchuk@gmail.com*

ПЕРЕМОЖНЕ УТВЕРДЖЕННЯ РЯТІВНИХ ЦІННОСТЕЙ І ПИТОМО УКРАЇНСЬКЕ «ВІДНАЙДЕННЯ» ЗАГАЛЬНОЛЮДСЬКИХ СМИСЛІВ

Третій рік поспіль українство прагне донести до світової спільноти досвід протидії намірам демілітаризації та денацифікації українського народу, декларова ворогом на початку повномасштабної російсько-української війни. Актуальність цього донесення зумовлюється тим, що донині залишається відкритим питання про те, чи здатна перемогти Україна у теперішній війні. Хоча насправді йдеться про те, що критично мисляче українство збагнуло це ще 27.02.2022 року. Адже провал ворожого бліц-крігу означив здобуття найпершої української перемоги, котра вже тоді змінила змінила перебіг глобального часопростору.

Нині потрібне обопільне порозуміння українства і світового співтовариства. З одного боку, не здавши «Київ за три дні», ми не здали країну, не пустили ворога ні в Балтію, ані на Балкани, продовжуючи оберігати континент і світ. З другого боку, глобальна спільнота має збагнути покладену на Україну місію – порятунку світу від рашистського нашестя так і від не меншої загрози планетар колапсу, котра переважно замовчується.

Українство віддавна володіє властивим нації духовно-інтелектуальним надбанням, потенційно здатним протидіяти ворожим намірам денацифікувати український народ. Книгою «Меч духовний» (1666 р.) відомий громадсько-політичний діяч XVII ст. і видатний поет Лазар Баранович декларував властивий нації симбіоз озброєння духу та одухотворення зброї [1]. Показово, що саме ця символічна книга була першою в доробку видатного поета [2]. У той же час сучасні дослідники з'ясовують, яким царям він служив [3].

Через кілька століть порушену Л. Барановичем проблематику підняв до субстанційного рівня український мислитель, письменник і правозахисник ХХ-ХХІ ст. Микола Руденко. З метою розбору складних